

Kremenjak

|| Glasnik hrvatske pučke napredne stranke za krajinu šibensku. ||

„Kremenjak“ izlazi svaki četvrtak. Pretplatna cijena na godinu 3 Krune. Na pò godine Kruna 1.50 para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. **Pojedini broj 4 pare (2 novć.)**

Iz „Pučke Štedionice“.

Pošto u našoj „Pučkoj Štedionici“ posao od dana do dana to više raste, odlučilo se je, da članovi upraviteljstva i odbora drže redovite sjednice svake Srijede i svake Subote na 8 sati u večer.

Na ovo se upozoruju svi članovi odbora, te su moljeni, da, u interesu redovitog rada i dobrog napretka naše „Pučke Štedionice“ u što punijem broju posjećuju ove redovite sjednice.

Upraviteljstvo „Pučke Štedionice“.

ŠTO RADE VLASTI ?!

Ovo su već dva mjeseca, što pošast škarlatine hara u selu Zablaću. Sve je selo sasna zaraženo, a još niko nevidi, da se je išta učinilo, da se boleštini toj na kraj stane ili bar, da ju se ograniči.

Vlasti same, regbi, da malo za to hajju.

Kad je boleština počela i bila tek u začetku, vlast je bila o tome obaviještena, pa — što se učinilo na korist tog jadnog sela i njegovih dobrih i mirnih seljana? Ništa. Ima dva mjeseca, da je općina Zlarin brzojavno javila c. k. poglavarstvu, da u Zablaću vlada škarlatina. Što je poglavarstvo učinilo, neznamo; je li ono pozvalo općinu, da se makne i poduzme korake, da boleština ne otme mah, takodjer neznamo; sve što znamo je to što svojim očima vidimo, a vidimo evo, da boleština napreduje, da je sve selo zaraženo, da već i u gradu imamo dva slučaja iste bolesti, da jadne Zablaćanke i dan danas moraju svoju bolesnu djecu nositi u grad, da je time i grad izložen toj nemiljoj pošasti, a da g. liječnik naše općine, koji prima redovito i bez zakašnjenja svoju liječničku plaću, da gosp. D.r Drinković nije bio kroz sve to vrijeme van sami jedanput u Zablaću.

Ovaj gospodin, koji je uzet i plaćen kao liječnik općinski u opće i nevrši, regbi, svoje službe. Njega sela nikad i nevide, a kad nemože drukčije, tad pošalje kojeg drugog liječnika, a on..... on se bavi velikom politikom. Ta, ima evo nekoliko dana, da ga nema ni u gradu. Po novinama tek znamo, da je u Spljetu u stranačke svrhe, a što međjutim po Zablaću pošast hara, što se ona već uvukla i u grad, to je deveta. Kome stalo ako sutra nastane pomor djece u gradu, kao i u Zablaću?!

Mi malo marimo, što se gosp. opć. liječnik bavi politikom, ali nam nemože biti indiferentno, što on nemari za javno zdravlje, što nevrši svoje dužnosti, kako bi morao, što je zapustio da boleština onako nemilo za-

razi jedno cijelo selo, što je zapustio, da ista bolest prijete i gradu.

Koliko pada odgovornost na gosp. Drinkovića, toliko odgovornost nosi i uprava općinska, a ništa manju nenosi ni ck. poglavarstvo, koje pred ovim zatvora oči, koje su inače budne, čim šušne koji lažni glas o koje-kakvim demonstracijama.

Sutra nek niko neskida sa sebe odgovornosti, a najmanje članovi uprave općinske i samo vijeće, što njihov pozvani i plaćeni činovnik nevrši dužnosti kako mora.

Kad i ne bismo bili na odgovornim mjestima, dužni smo se brinuti za čovjeka iz samog čutstva humanitarnosti. Da, gosp. liječnik Drinkoviću, a kamo li biti još plaćeni za to.

Ni samo općinstvo nesmiije ostati pasivno u ovakim stvarima; ono mora dignuti svoj glas, i stati na straži.

Nuzgredice pitamo: zašto se negradi grobište u Zablaću? Što se čeka?

Na koncu, na sve gore rečeno upozoravamo i namjestništvo i ministarstvo. Jer, ostaviti svijet da propada, jest grehota i sramota.

Težačko pitanje u Spljetu.

Što se više jemstva primiće to sve više i napetost raste, te svaki dobromisleći građanin sa zebnjom očekuje što će se iz svega ovoga izleći. Spljet od nekoliko dana izgleda kao u opsadnom stanju. Pobrinuo se za to Don Madirazza koji je prekinuo svoj dopust i doletio ovamo, da spasi, što se još spasiti dađe od „razbojničke čete“ pučke stranke, kako ju neka gospoda nazivlju.

U Spljetu danas imade 180 žandara, koji cijeli dan marširaju gradom i varošima sa nataknutim bodežima a do koji dan doći će iz Trsta cijela vojnička 97.a regimenta, kako se je nekidan jedan dobro upućeni gospodin javno prel kavanom hvalisao. Onih 13 mladića još čame u tamnici, jer je sud potvrdio njihov iztražni zatvor. Naravno, da radi toga mnogi tara ruke od veselja; a da u tomu barjak nose popi i fratri, netreba ni govoriti. Na dokaz tomu neka služi sljedeće:

Otrag nekoliko dana u jednoj privatnoj kući ovdje u Spljetu našao sam se u društvu sa jednim popom i tu između ostalog raspredosmo razgovor i o kmetskom pravu u Spljetu. I evo što mi u tom pogledu ta zjenica Isusova kaže: „Mi svi znamo da je pravica na strani težaka, osobito što se tiče zemalja erkovnih, ali mi na njihove zahtjeve nemožemo i nesmiijemo pristati s jedinog razloga, što je tu stvar pokrenuo D.r Smodlaka. On (d.r Smodlaka) imade danas veliki upliv u narodu, a kad bi mi i u ovoj stvari popuštali, onda bi on odskočio u narodu kao nitko do sada; u jednu riječ, bio bi svemoguć. Da je naprotiv tu stvar pokrenuo tko mu drago,

pa kojoj stranci pripadao, mi bi bez oklijevanja bili odmah na to pristali, jer su zahtjevi teški i pravedni i poštenu.“ —

Eto, dakle, kakovi su ovi namjesnici Isusovi; priznaju i sami pravičnost zahtjeva, ali nemogu popustiti, jer bi D.r Smolaka u tomu bio najviše zaslužan. Dakle, neka ljudi stradaju, nek se krv lije, neka bude do potrebe i mrtvih, ali — popustiti ni za dlaku.

Sve je ovo nepobitna istina, a u slučaju da bi se s koje strane nastojalo opravci, spravan sam iznijeti i ime dotičnog crnca te navesti i tri svjedoka koja su bila prisutna ovom razgovoru.

U psovanju pak i napadanju na pučku stranku ističe se između ostalih najviše Grisogono pl. Bepo, c. k. sudbeni tajnik a kako ga neki zovu „mezzo consigliere“. Taj propali plemić prijeti najposlije i tamnicom d.ru Smolaki, i nema sumnje da bi on to već bio i u djelo proveo, kad bi bio moguć onako, kao što se umišlja da jest.

NASTIČEVCI.

„Slava“ svjetske protuve Gjorgja Nastića, čijom se spijunažom napuniše tamnice u Podgorici i — sada — u — Hrvatskoj hoće da potamni. Naši popi i fratri u društvu sa bivšim učiteljem Sirovicom koji se sjatiše oko „Prave Pravcate Sramote“, kao gavrani oko strvine, regbi da osjećaju neku specijalnu slast u denunciranju i špijunaži. Pa da bi koga denuncirali, da bi koga špijunavali, već pučke učitelje, koji prema uzvišenosti ali i teškoj svojoj zadaći zaslužuju, pa bili koje političke stranke, svako poštovanje i svaku obranu. Zaista, čovjek treba da ima pokvarenu dušu i (kosmato) srce, spijunišući jednog siromašnog pučkog nastavnika, koji u teškom znoju lica svoga zaslužuje onu crnu koricu kruha ili se pan briga, da uzdrži svoju obitelj, probija kroz svijet, od sela do sela, iz zla u gore, a sve podnaša Jobovom ustrpljivošću, štiti, trpi samo da prežive on i porod mu.

Netom je onaj gubavi list počeo izlaziti, znali smo da ćemo naići na fratarsko surovo pisanje, — i nismo se prevarili. Danas po svom naprasitom, odurnom i pandurskom pisanju onaj je list jedinstven, čudo od svjetske štampe i teško bi mu se moglo naći para. Trezven čovjek iz nekoliko brojeva uvidjet će odmah, da se oko tog lista kupe prave moralne propalice, novinarski izmeti, crni ljudi, kojima je zadaćom da krvavo vrijeđaju tuđe poštenje, da napadaju, sumnjiče, klevetaju, ruže, grde i — što je najgadnije — da denunciraju i špijunavaju. Zalud ih se opominje, zalud udara po gubavim prstima, oni su uvijek isti. Popi i fratri, koji su napustili crkvu i prihvatili se tog lista djavolskim bijesom i poblepom bacili su oko na jadne i mukotrpne pučke učitelje, koji im ništa ne sakriju koliko je crna pod noktom. —

Zašto? Čemu špijuniraju oni učitelje i tako ih izvirgavaju progonima? Odgovor je jedan: jer hoće da svi učitelji u svim mjestima budu slijepo orudje u rukama popova ili fratara, da učitelji poput popova i fratara odiru narod, varaju ga i izrabljuju njegovo u neukost. — Bezobrazno traže jošte od učitelja, da ne šire u puku svjetlo prosvjete, da puku ne otvaraju oči, taman lako to stoji u evanđelju popova i fratarskom političkom programu. Koji učitelj ne izvršuje sve te naredbe i koji ne djeluje onako kako to rade i zahtjevaju crni gavrani, teško njemu. Od popova i fratara u njihovom „Crnom Listu“ biva napadnut, osumnjičen, denunciran.

Ne pišemo laž. Gotovo u svakom broju onog popovsko-fratarskog lista špijuniše se po jednog (a i više) učitelja i to na najodurniji način; onakovih denuncija i špijunaža teško je naći i u jednom policijskom listu.

Ako ikoga to bi se mukotrpne pučke učitelje moralno pustiti na miru, ne povlačiti ih kroz javnu štampu u vrtlog našeg političkog života. Njihova je zadaća uzvišena, idealna i — teška. Za to dižemo svoj glas, oštro prosvjedujemo, na ime svih učitelja bez razlike vjere i političkog mišljenja, proti poganom i špijunskom pisanju onog novinarskog odrpanca pod imenom „Prava Pučka Sloboda“, koja je na diku svih popova, fratara i bivšeg učitelja Sirovice a na sramotu cijele Dalmacije.

Ovi najnoviji „prijatelji“ puka dobro bi učinili, kad bi u svoje kolo doveli poznatog špijuna Gjorgja Nastića, jer bi onda ova gadna policijska familija bila na broju.

DOPISI

Iz Tiesna.

Na 31/8. t. g. slijedilo je imenovanje novog načelnika usljed odreke dobrog bivšeg načelnika g. Krste Obratova. Predloženih bijaše dosta, ali se nitko nije htio primiti, a onaj koji je već odavna pripravljaio svoj nastupni govor, veselici se u duši kako će zasjesti na mehkanu stolac da dijeli zakone i da satre svojom načelničkom moći nas naprednjake, taj, na svoju veliku žalost, ne dobi već samo dva glasa. Uzaludne mu bijaše nade položene u Murterine (koji u njega nemaju ni najmanjeg povjerenja) i u Betinjane, oko kojih je za nj agitirao Don Ćiril Pelajić, koji se nije žacao doći bez ikakvog poziva i ikakvog prava i na samu sjednicu, da tu pravi presiju nad povjerenim mu narodom, ali se sva njegova dobra volja i nastojanje izjalovi, jer ni oni ne glasovaše za njega.

Sada vam pako, naš starče Roko Bellabarba, ne preostaje drugo, već da se poslije šestdesetgodinjnog vašeg proslavljenog rodjendana povučete u kut i tu da razmišljate o doživljenom fiasku bez da se i prikažete na ponovni izbor.

A Don Ćirilu pak poručujemo, da se ne pača u stvari, koje na nj ne spadaju, kako mu je u lice dobacilo nekoliko vijećnika, već da nastoji, da opere sa sebe ljagu, kojom ga njegovi župljani krive.

Tiešnjanim.

Iz Prvić-Šepurine.

Naša današnja velika svečanost S. Roka ispala je sjajno, napram dobi vremena. Moglo je biti još bolje, pa ako nije bilo, to je usljed zanemarenja našeg župnika koji se nije zauzeo da dobije koga pomoćnika, da mu pomogne u službi, jer bojao se da nepotroši mnogo za ručak, kojega isto sam nebi bio platio.

Došao je lijepi broj stranaca, da vidi naše bogoljubstvo; ali svak se čudom čudio kadno preko mise stao naš popo propovijedati. Znatiteljan čuti štogod o životu sveca, svak je stao početka pomnjivo. — Nu on to propuštio. Nije mu došlo ni na kraj pameti, a stao govoriti o „pijanstvu“, i to naprosto tako, kao da smo gdje na otvorenu.

Misli naš sileni popo da je našem težaku do pijanstva i proždrlivosti u ovim slabim godinama, kao kome drugome. Ili zar misli, da je naš težak učinio 4-5 ektolitara dobra prošeka kao on, što mu je naš darežljivi narod donio?! Misli da naši jedni potrebni težaci i-

maju preko c'jele godine dobra vina kao on što ga nepravedno salije u bačve za redovinu do 100 mira.

Mogao je prije na ovo promisliti, pa onda stati pripovidati našem puku o „pijanstvu“ i to drugom zgodom a ne na ovu veliku svečanost, kad je bio lijepi broj stranaca u našoj dičnoj prostranoj crkvi, gdje su mu se isti stranci smijali i rugali u sebi na takvoj propovijedi. —

Medjutim mislimo, da bi se i on morao opametiti.
Pučanin.

*

Iz Raslina.

Mi smo amo u Raslinama zaboravljeni od svakoga. Kad nema izbora niko za nas nemari. Kod prošlih izbora mazali nas i obigravali i suviše. Dolazila gospoda s općine, pa obećavali zlatna brda. Dolazio medju ostalima i Drinković, taj utaman našim novcem plaćeni liječnik. Prije izbora prošlih dolazio amo i prisjednik Dulibić. Oni funcuti na općini poslaše njega kao težaka, da se on izlaži kod nas obećavanjima i da vas preko njega lašnje zavaraju. Težak tezaku lašnje vjeruje, pa jedan Dulibić uzeo jednu dugu kurdelu, pak stao mjeriti uzduž i poprijeko za četrnj i školu. Sve će to vami, kaže, biti od općine učinjeno, samo vi glasujte s popom za općinu. Mi jadni mislili, a biće i Dulibić Joso mislio, da će tako biti i mi glasovali pa se prevarili, Ali onim funcutim fureštim tvrdu vjeru dajemo, da ih njihove laži neće više pomoći. Neka i opet pop stane plaćati janjčevinu a za brava davati po 30. Kruna, a vina koliko ko hoće, sve mu to neće vrijediti. Ni za hiljade nas neće više prevariti.

Prije smo imali pećinu, a sad su je zatvorili, pak se nemože dobiti vode, i pijemo vodu neg vaša živina u Šibeniku.

Sve smo ovo dobili, jer smo glasovali za one koritaše na općini i one laživce. Što je njih briga za naše nevolje i potrebu našu i da na ove kukavne godine moramo davati popu redovinu. A gdje je opet općinski prirez!! Sve to nek je na diku vašim poštenim koritašima na općini. Bog im platio! Narod nezaboravio!

Raslinjani.

*

Iz Tribunja.

Mi smo amo u mraku sa svakog pogleda. Zaboravljeni i zanemareni od svakoga.

Imamo u selu 11. fenjera, ali ima nekih pak negore ima 4 mjeseca. Ipak općina plaća za sviju. Fenjere drži čauš, pak čovjek šteti petrolj.

Imamo i školu, ali je zatvorena ima ovo 3 godine. Gos. nadzornik Sinčić ima za to zaslugu, što su nam djeca bez škole.

I tako čauš s jedne, Sinčić s druge, drže nas složno u mraku. Pa još kažu, da naš narod nije sretan! Ta evo za njega se svi staraju i čauši i školski nadzornici. Osobito sad pred izbore vidjećete pustih obećanja Tribunjancima.

*

Iz Žirija.

Kraj najveće bijede, koja je zavlada i kod amošnjega pučanstva, usljed nerodice vinogradá, masliná i slaboga ribolova, na čudo svih seljana bili smo usrećeni sa stolnim jednim oružnikom. Mi proti oružniku kao osobi nemamo ništa; čast njemu kao takovome, ali zašto je taj c. i k. oružnik dodijeljen u Žirije. to će najbolje znati kazati naš miroljubivi Don Krste Bukić, c. k. pod-

častnik Crvar i izgledna braća Milanko reč. Mattuzelo. Od kada pamtim, kod nas nije bilo nikada od potrebe oružničkoga posredovanja, a još će manje sada, kad nas crna bijeda sa svih strana nemilosrdno bije. Uslijed nenadnoga prijateljstva spomenute gospode, bili smo usrećeni sa c. k. oružnikom! Nas neiznenadjuje licumjerstvo Don Krste i braće Milanko, nego se u čudu pitamo, od kuda srca u Crvara, da bezrazložno prkosi čitavomu selu; zar ga je ovamo vojnička oblast poslala, da nas zgodno znade pred stranim svijetom ogovarati i sramotiti? I radi toga svoga ogavnoga postupka, valjda je čudo što je osjetio mržnju ovoga poštenoga i miroljubivoga naroda? Mi smo tvrdo uvjereni, kad bi se našao, koji naš seljanin, te istoga dozvaio na odgovornost, da tim nebi divljaštvo izveo, nego samo svoju svetu dužnost izpunio. — Nego sve ovo nije drugo, već proračunana poštena igra braće Milanko. Spomenuta braća zaziru od naroda našega, jer su kod istoga radi svoje škrtosti neizrecivo omražena. Jedan je svrzimantija, (sada pravnik) a drugi absolvirani gimnazijalac. Sadašnji pravnik jednom, kad mu je u račun bilo, dao se je poznati kao Sizgorić i to radi toga, da bude mogao uživati stipendiju ostavštine blagopokojnoga biskupa Sizgorića, pa umjesto vječite harnosti, spomenuti je bacio sa sebe popovske haljine. Dakako, biti će i on sudio, da u popa crna roba, a često još crnija duša! Ova dva brata, kao tobožnji izškolanji ljudi, tu nedavno, kad je jedan brod došao da izkrca za vojničku postaju spržinu, koju su prenosili naši siromašni seljani, nijesu se žacala pod otrcanim škrljacima i zamazanim naočalima puniti vreće i na magarad svoju tovarili. Na ovakov posal zar ih je moglo što drugo nagnati, nego mrska škrtost i sramotna neubuzdana pohlepa, zaboravljajući pri tom, da tim odurnim načinom odnose zalogaj kruha siromašnomu pučaninu.

I ovakovi derani zahtjevaju narodne ljubavi i naklonosti, možda i za to, što se znadu više puta na očigled svih nas tvoriti i otresti se na svojega (nota bene) rođenoga slaboumnoga strica, čiju vlastnost i dandanas zajednički bezbrižno uživaju. Ovom prigodom kao poštenu seljani pozivjemo sirotinjsku oblast, da stvar razvidi. Samo ovakovi ljudi mogu biti prijesni prijatelji popova i vjerni pristaše naše fra ludrovice.

Zalostno, al istinito!!

Kremen.

*

Iz Sinja.

Eratarski zulum i pritisak, a s time u savezu neizbježivo narodno zavedenje i upropašćenje, potaklo je napredne rodoljube te na 23 pr. mj. osnovaše u Sinju „Pučku Štedionicu“. I tako ni jedno društvo u Dalmaciji ne može da se pohvali kao naša napredna „Pučka Zora“, jer joj je ovo peta Štedionica, koju je u Dalmaciji osnovala. — Narod je odmah shvatio spasonosnu zamisao, koja ima čistu namjeru i onda da ga oslobodi od modernih svetih trgovaca, kojima nije do ekonomskog pridignuća puka, već do njegova potpunog zarobljenja, kako bi im puk na taj način mogao bolje služiti i od njega stvoriti masu sredo-vječnog seljaštva, koje ne vidi dalje nosa. Ali nastojanjem hrv. puč. napredne stranke, naime širenjem njenih ideja, zdravih i savremenih, crnačke akcije počese silno padati a kule iz temelja tresti. Upoznavši puk, da sve ustanove, u kojima vlada duh hrv. pučke napredne stranke idu za tim da se poruši crnačka sila i da puku samome budu od neprocjenjive koristi, velik broj ljudi bijaše se odazvao i došao iz svih cetinskih sela na konstitucionu skupštinu. U tu svrhu u

Sinj bijaše došao i naš dični d.r Josip Smodlaka, koga bijaše pričekalo veliko mnoštvo i sa željez. stanice dopratilo do dvorane, gdje se obd. žavala skupština. Skupštinu je otvorio N. L. Mazzi, a predsjednikom izabraše gosp. Oparu. Zatim uze riječ d.r Josip Smodlaka, kao delegati od „Pučke Zore“. — Po razloženju pravilnika reče: „Štedionice ne smiju da služe stranci već narodu. Pučka napredna stranka ne će da štedionicama zarobi puk, kako to čine protivnici“. Govor mu je bio upravo pobožnjom pažnjom saslušan i na koncu burno aklamiran.

Zatim je slijedilo upisivanje. Kroz malo vremena upisanih je bilo 500 dionica. Onda se izabrana Uprava i Nadzorni Odbor.

Crni sinjski gavrani silno se na ovo bijahu uzvrpoljili i zamisliše kako da stvar ometu. Ali im puška upalila nije, a i ne će, jer se narod budi, jer pučka stranka koraca orijaškim korakom. Zalud im sve intrige: njihova sila postepeno propada u ovoj lijepoj krajini. — Gavrani su pokunjeni a ujedno i poraženi. Tako i ide: svjetovnjacima — svijet; popima i fratrima — crkva.

*

Iz Bribira.

Nedavno su se molbom obratili općinskoj upravi Glodović, kovač i Bjelić Luka, da im se ustupi malo općinskog zemljišta. No, kao da su njihove molbe bačene u koš, dok se nekidan na opć. vjeću pretresalo samo o molbi Bože Bjelića, koji je tražio od općine to, što i njegovi Bribirani. Kad će da bude ovakovoj pravici kraj? —

Kremenjak.

RAZNE VIJESTI.

Izbori. Javljam o niz svu našu krajinu, da su uređeni izbori za sabor dalmatinski, i to za seoske općine dne 26 listopada, za gradove i trg. komore dne 28 listopada, a za veleposrednike dne 31 listopada.

Sinovi puka, budite budni i na oprezu, da vas ne prijatelj nezaskoči il na dobru vjeru neprevrati. Obećavaće vam zlatna brda kao i do sada, al mu nevjerujte. Čekajte na odredbe vaše jedine pučke stranke, a medjutu skupljajte se, radite, nedajte da nijedan pošten sin puka bude od kakvog funcuta i koritaša zaveden i prevaren; držite se tvrdo, složno, junački, al uvijek po zakonu, mirno i dostojanstveno; sami upućujte neumitne, budite uspravane, hrabrite malaksale, okupljajte raštrkane, — svi budite spremni, a čim trublja zatrubi i pokličići niz krajinu poleti — pohrbite u svetu borbu za svoja pučka prava kao lavi, kao junaci, kao ljudi.

Udarac za udarcem, pa, ako ne od prvog, pasti će od drugog od trećeg snažnog udarca složnog puka jedna za drugom sve kule neprijateljske.

U to ime — Bože, pomoz!

Iz uredništva. Molimo Gg. dopisnike, da sve dopise šalju na *samo uredništvo*. Neka u dopisima budu stvarni i kratki, dok se list nepoveća. A to nije daleko. Medjutu neka šire našeg malog „Kremenjaka“ dok neobjača. —

Koji još neposlaše pretplate, neka ne zaborave. To je *puno* važna stvar. To je zrno do zrna pogača.

Preporučamo našim pristašama, čim budu izložene izborne listine, da se postaraju i sami se odmah uvjere, jesu li upisani u redu i je li im točno zapisan iznos poreza što plaćaju. Jedan nek ne čeka drugoga; svak na stražu.

Pitamo naše časne oce na općini, zašto se, ima dana, neškropi naša Poljana i cesta, neg se pušta p

silna prašina duši gradjanstvo, kad pod večer traži da malo odahne od puste žege po danu? Sramota!

Zašto se malo bolje neispune rupe na Poljani i ista neporavna bolje, poslije sokolske vježbe.

Primamo iz grada. — *Bezobrazluk otaca općinskih.* Šta se u ovom nesretnom gradu događa pod upravom naših gradskih otaca, to već čovjek ne može ni zamisliti, a kamo li opisati. Da neredi na gradskoj općini opstojte i da se s narodnim, krvavo zaslužnim novcem na razne načine manipuliše, to nije potrebno dokazivati, jer to zna i najmanje školsko dijete, pa i ona djeca, koju prodani i niski učitelj Belamarić u svom razredu ima. Da se radi na štetu gradjanstva i da ova gradska uprava nastoji upropasti svakog onog, koji ne misli glavom onih popovskih prirepina na općini, evo slučaja, koji ne treba nikakova komentara:

Gosp. V. Stojić ovih dana metnuo je svoju baraku na „Zelenom Trgu“ onako, kako to odgovara njegovoj radji za prodaju kruha, t. j. da se kruh od sunca ne suši, a ujedno da i onaj čovjek, koji bude kruh prodavao ne gori na suncu. Svima drugim ovo je dozvoljeno, ali g. Stojiću to gospoda gradski oci ne dozvoljavaju za to, jer se zna, da njegov glas neće pasti za go-p. D.ra Driukovića, koji kako pouzdano čujemo misli ove godine u ime Boga kandidirati za pokrajinski sabor.

A gosp. Stojiću, koji sv j kruh prodaje uvijek za dva novčica niže nego ostali pekari, trebala bi općina da pogoduje, jer se tim vidi, da bar ima nešto osjećaja napram siromašnoga naroda. Osobito ove godine, kad i ona njihova popovska sudopera piše o gladi i sirotinji bijednog naroda, trebalo bi ovom čovjeku da budu na ruku a ne da mu zanovetaju.

Ali odavna se zna, da je ovim našim „patriotima“ na općini stalo do naroda kao i do lanjskog snijega.

Dokle će te, gospodo, tako raditi! Mislimo, da ne ćete dugo, jer je narod počeo otvarati oči te će doći dan, kad će s vama obračunati.

Čovjeku, koji toliki porez i općinske namete plaća i koji pokraj svega toga nastoji, da se cijena kruhu snizi, ne date raditi? Sram vas bilo! Bojite li se Boga i naroda? Ili mislite, da će popovsko, a tim i vaše carstvo u nesretnoj Dalmaciji i u Šibeniku za uvijek trajati? Varate se, varate, jer će doći dan, kad će napućeni narod otvoriti oči i uvidjeti sav vaš protunarodni rad te uzeti dugačku i široku metlu i pročistiti tu smrdljivu štalu, a pod tom metlom pašćete i vi u smeće i biti izbačeni na — djubrište.

Patentirani majstori u izvrtanju sjede u uredništvu furtimaške „Hrv. Riječi“ češće namignući glavama svetoga Jakova. Za to oni onako drzovito i izoran, misleći da su svi ljudi onake *kamene glavice*. Tako neki dan donijelo je „N. Jedinstvo“ članak, kao na odgovor onima iz Šibenika, čiji članci ili dopisi proti *današnjoj općinskoj opoziciji* ne bijahu uvršteni. Stražićić je pogodio što se nije htio umiješati u naše stvari, ali okorjele furtimašine oko „Hrv. Riječi“ lijepo sve to izvrću i kažu da je nama „Naše Jedinstvo“ dalo lekciju, kao da smo mi proti današnjoj općinskoj opoziciji (a to mi od pučke napredne stranke) šaljali dopise ili članke spl. tskom listu, koji nije organom naše stranke. To mogu činiti ljudi nečijeg kova: naime denuncirali i klevetali u Trambičevu listiću jednog sasna mirna čovjeka, pa onda to prenašati u furtimaško-općinsko glasilo, samo da se tog čovjeka moralno ponizi i materijalno ubije. — Ona dva kompanjona Nastićeva pomno proučavamo, bilježimo njihova izvrtanja, i nek znadu da će ih netko razkrinkati i svući do gole kože. A onda?....

(Slijedi prilog)

Pozor! Čujemo da će biti izborne listine izložene na 9. ov. mj., našto upozorujemo naše pristaše.

„Hrvatska Čitaonica“ u Jelsi, pod predsjedništvom vrlo starije i otačbenika od starog poštenja i karakterita vit. Dubokovića, proslavila je u prošlu nedilju 40. godina svog opstanka.

Uz našu „Narodnu Slavljansku Čitaonicu“ u Šibeniku, koja ima da postoji 42 godine, to je jedna od najstarijih narodnih kula, onih kula, iz kojih je u narod poletila zdrava iskra narodne svijesti.

Smušeno pravaštvo polije je mnogo toga pokvarilo i bacilo narodni preporod za 20. godina natrag, dok opet mladja generacija nije uskrasila zatrpanu zdravu iskru, kojom su se nosili veliki umovi, kao što bijahu Strossmajeri i Klaići.

Starini Dubokoviću naša čestitanja, a posestrimi Čitaonici želimo da cvate i napreduje na korist našeg naroda. —

Vatrometi. Kako bi bilo, da se vatrometi, koji bivaju po običaju o oči Male Gospe, svedu na sama kola i slično, a da se ukinu roketi i sve što se hita u zrak. Ovo meće u pogibelj Varoš okolo crkve, da jednom ne plane požarom. Ako se to neće ukinuti, nek se tad prenese vatromet na tvrđavu il na more. Vatrom se nije igrati. — Na ovo upozoravamo zanimanike i vlasti.

Iz Skradina nam se tuže na pomanjkanje osoblja na sudu, tako da stranke moraju il dugo čekati il otići, neobavivši posla. Osobito da se osjeća pomanjkanje kod kancelarije. Jednog čovjeka više, svemu je doskočeno.

Šdje je općinski liječnik? Nema ga! Prnuo nebu pod oblaku! Pa šta će liječnik? — Kad je Drinković bio liječnik? On za Šibenik kao da i ne postoji. Ovih dana poglavarstveni veterinar S. Puretž pregledava na ribarnici ribu. Ribari ga sumnjivo gledaju i sve se ispod brka smiju. Puretž zaviriva ribi pod rep i veli ribaru: Možeš je prodati do podne! Ribari opet porugljivo ga gledaju. A gdje je, pitamo, Drinković? Nema ga, ne bilo ga! I opet pitamo: Tko je Drinkovića lišio ove dužnosti, a tko dao naredbu Puretžu da on vodi referat opć. liječnika? — Ta oni na poglavarstvu valjda će znati da između kobilâ i ribâ ima razlike koliko od neba do zemlje. — U ostalom: vederemo.

Nečistoća. Obitelji oko sv. Nikole tuže nam se na nečistoću i zaudaranje. Osobito da je nepodnosivo često zaudaranje loja iz nekih mesarnica loše držanih. Do koga je, nek se postara za čistoću.

Vjenčanje. U prošli ponediljak vjenčala se g-ca Anica kei našeg odličnog gradjanina Edmunda Weissenbergera, sa gosp. Drom Štambukom, pristavom u Drnišu. Bilo čestito i sretno!

† **U utorak**, u noći preseli se na bolji svijet Ive Baranonić Perin u najboljoj muškoj dobi od 39 godina. Vrijedan radiša ostavlja obitelj. Tužnom ocu i obitelji naše saučešće a dobrom pokojniku vječni mir.

Jučer mu je bio lijepi sprovod kakvih se malo vija.

Fratarsko Srbožderstvo. Poznato je neprijateljstvo i mržnja naših fratara prema braći Srbima. Tu svoju mržnju ne stide se ni javno priznati. Svaki onaj koji je istog mišljenja, pa bio on i najpošteniji čovjek, za njih je veliki patriota. Kad je ono ban Rauch svojim dolazkom obešćastio Knin i kad mu Kninjani pokazaše kako postupa svjesno gradjanstvo prema narodnim neprijateljima i tiranima, isti dan jedan fratar u Kninskom ma-

nastiru izjavio se je ovako: „Mi svi moramo da podupremo Raucha radi toga što on svom žestinom proganja Srbe!“ — Ove riječi prenijela nam je poštena osoba, koja ih je na svoje uši čula i koja je spravna to javno posvjedočiti. —

Otac Papa i popovi. Prigodom pedesetgodišnjice svoga misništva izdao je Papa Pio X. jednu „Eschortatio ad clerum catholicum“, u kojoj između ostalog stavlja popima i fratrima na srce i ovo: Proučivši u čemu sa ima sastojati svetost svećenika, Paka potiče svećenike 1). na marljivu i pobožnu molitvu. 2). na duhovno štivo. 3). na proučavanje sv. pisma i 4). na ispitivanje savjesti. Evo, u ovim četirima stvarima Otac Papa vidi svetost svećenikova života, pa prema tome želi i zahtjeva da svaki svećenik diži sa ovih njegovih krasnih uputa po kojima će savjesno i čisto moći da služi u crkvi Isuskrovnoj. Uzmemo li danas na oko sve svećenike u Dalmaciji, to ćemo vrlo lako vidjeti da su oni rijetki kao bijeli kosovci, koji u djelo provadjaju ova četiri savjeta koje im daje glava crkve. Danas su izuzam njih malo svi strančari, trgovci, smutljivci i rade skroz na skroz protivno od onoga nego im Papa naredjuje. Oni se dale naprosto izrugavaju naredbom Oca Pape, do nje drže malo i ništa, a to za to, jer ih Papa sa ona četiri savjeta, kad ih se skupi u jedno, tjera u crkvu. Papa ne naredjuje niti ih savjetuje da oni osnivaju blagajne, da pak vode na izborc. da izdaju svoje novine, da grde i opadaju tuđe poštenje, da s oltara napadaju „protivnike“, da se daju birati za zastupnike i stotinu drugih nepodopština, koje oni s dana na dan počinjaju svugdje god ih ima. Naprotiv Papa im naredjuje molitvu, čitanje svetih knjiga, proučavanje sv. pisma i ispitivanje svoje savjesti. A oni su u svemu ovome tako gadno zaostali, da kad bi se prihvatili svega toga, ne bi ih niko nikad ni vidio na ulici.

Dosta bi bilo da ispituju svoju — savjest. Ali da, otac je Papa zalud tupio pero.

KREMENJACI I KREMENJAČICE ŠIRITE „KREMENJAK“.

Dopisnica Uredništva.

Onaj gospodin, koji nam je do sad dva puta pisao bez potpisa svog, moljen je da se javi sa potpisom. Potpis nam jamči za istinitost stvari, o kojoj piše, a njegovo ime ostaje tajno. Stvar je važna, a ako njemu ona stoji na srcu, neće i nesmiije oklijevati, da nam kaže svoje ime. Inače, moramo držati, da sve, što nam javlja, neodgovara čistoj istini.

Gosp. dopisnik. Prvič-Šepurine. — Onaj dopis, u kom se baviše učiteljem Markovskim mi nikako ne možemo štampati, jer smo odlučno proti tome, da se denunciraju pučki učitelji. Spijunažom se bavi „Hrv. Riječ“ i „Prava Pučka Sramota“; njima pošaljite i vidjet ćete da će vam štampati. — Pročitajte naš članak „Nastiticevci“ u današnjem broju, pa ćete uvidjeti da su naši razlozi opravdani. Ne zamjerite.

Preporučujem št. općinstvu moju novu i bogatu

URARIJU I ZLATARIJU

— u gradu (Medjugarim) —

— CIJENE UMJERENE. —

Eugen Pettoello — Šibenik.

24-26.

